

13/11/92

C: mikrome

ΠΡΟΟΔΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ
ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

Σύμφωνα με την πορεία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης εφέτος λήγει η περίοδος για την εκκαθάριση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς. Το 92 σε λίγες εβδομάδες θα είναι και τυπικά παρελθόν. Το ερώτημα είναι αν πολιτεία και οικονομία έχουν προσαρμοστεί στο εσωτερικό σε επίπεδο θεσμών, κανόνων και λειτουργίας στις υποχρεώσεις και τις αναγκαιότητες της ενιαίας αγοράς.

Η απάντηση είναι αρνητική.

Οι αγκυλώσεις του πολιτικοδιοικητικού συστήματος και η ανεπάρκεια της οικονομικής πολιτικής παρεμποδίζουν μια δυναμική προσαρμογή των επιχειρήσεων σε συνθήκες περισσότερο ανταγωνιστικές. Πελατειακά συστήματα-γραφειοκρατία, νομικισμός, έλλειψη σχεδιασμού, αναζήτηση λύσεων για την αντιμετώπιση του σήμερα απονευρώνουν δυνατότητες δυναμικής εξέλιξης και προσαρμοχής.

Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός των τιμών και η εμφάνιση νέων ανταγωνιστών αποτελεί ήδη πραγματικότητα μη αναστρέψιμη. Το ερώτημα είναι πώς θα βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των δικών μας επιχειρήσεων που με κοινοτικά κριτήρια είναι στη συντριπτική τους πλειοψηφία μικρομεσαίες.

Οι βασικοί προσδιοριστικοί παράγοντες των αναπτυξιακών δυνατοτήτων μιας χώρας, άρα και των επιχειρήσεών τους, είναι:

α) ο ρυθμός αύξησης του φυσικού κεφαλαίου

β) το ανθρώπινο κεφάλαιο

γ) η τεχνολογική προσπάθεια και οι ανάλογες πολιτικές

δ) οι πολιτικές ανταγωνισμού και εμπορίου

Η εμπειρία δείχνει ότι χώρες που μπόρεσαν να διασφαλίσουν ταυτόχρονα την ικανοποιητική λειτουργία αυτών των παραχόντων μπόρεσαν να μπουν σε βιώσιμη πορεία οικονομικής προόδου.

Σε ό τι αφορά πιο ειδικά τους παραπάνω παράγοντες, μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής για τη χώρα μας:

1. Οι πολιτικές ανταγωνισμού και εμπορίου προσδιορίζονται σε μεγάλο βαθμό από την ΕΟΚ. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι το κράτος δεν μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο σε θέματα, όπως η προώθηση των εξαγωγών, η καθιέρωση σαφών κανόνων ανταγωνισμού στο εσωτερικό, ο περιορισμός της παραοικονομίας και του παραεμπορίου, η προστασία του καταναλωτή κ.α. Οι εμπειρίες των άλλων χωρών της Κοινότητας μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμο οδηγό στην προσπάθεια αυτή.

2. Για το μακροοικονομικό περιβάλλον απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο περιορισμός των μεγάλων ανισορροπιών, εσωτερικών και εξωτερικών, που αποτελούν φραχμούς στην οποιαδήποτε προσπάθεια αναπτυξιακής πολιτικής. Βασικοί παράγοντες όμως σε μια τέτοια προσπάθεια είναι η αξιοπιστία της οικονομικής πολιτικής, η όσο το δυνατό κοινωνικά δικαιότερη κατανομή των βαρών, η συνέχεια και να συνοδεύεται από τις κατάλληλες διαρθρωτικές αλλαγές που θα

εξασφαλίζουν τη μακροχρονιότερη διάρκεια των μακροοικονομικών ισορροπιών.

Οι δυο πιο πάνω παράγοντες αφορούν το γενικότερο πλαίσιο της οικονομικής δραστηριότητας, ενώ οι άλλοι εμπλέκονται αμεσότερα με την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας και της οικονομίας γενικότερα. Το φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο και ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός συνδέονται άμεσα με τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα.

Η βιομηχανική αναδιάρθρωση απαιτεί φυσικά επενδύσεις, πράγμα που σημαίνει ότι απαιτούνται πόροι που πρέπει να εξευρεθούν είτε με την αύξηση των αποταμιεύσεων, είτε με την εισροή ξένων επενδυτικών κεφαλαίων, είτε και τα δύο. Οι ιδιωτικές αποταμιεύσεις στη χώρα μας είναι αρκετά ψηλές, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να μειωθεί η αρνητική αποταμίευση του Δημοσίου, δηλαδή να μειωθούν τα ελλείμματα. Η μείωση λοιπόν των ελλειμμάτων και η δημιουργία του κατάλληλου επενδυτικού κλίματος μπορούν να βοηθήσουν στην αύξηση των απόλυτα αναγκών για τη χώρα επενδύσεων. Οι επενδύσεις αυτές πρέπει να διακριθούν σε επενδύσεις εκσυγχρονισμού και επενδύσεις για νέες επιχειρήσεις.

Το βασικό ερώτημα είναι αν η αλλαγή στη διάρθρωση της βιομηχανικής υποδομής θα αφεθεί αποκλειστικά στις δυνάμεις της αγοράς ή θα γίνει με τη βοήθεια και την παρέμβαση του κράτους. Η εμπειρία των χωρών του ΟΟΣΑ, αλλά και των αναπτυσσομένων χωρών δείχνει ότι, ιδιαίτερα στο χώρο των νέων τεχνολογιών, το να αφεθεί ο εκσυγχρονισμός αποκλειστικά στις δυνάμεις της αγοράς

οδηγεί σε υποεπενδύσεις και η άμεση παρέμβαση του κράτους θεωρείται απαραίτητη.

Είναι βέβαια γενικότερα αποδεκτό ότι οι αγορές πρέπει να παίζουν όλο και μεγαλύτερο ρόλο και ότι ο ρόλος του κράτους πρέπει να επαναπροσδιοριστεί. Η εμπειρία όμως δείχνει ότι η "σωστή" παρέμβαση του κράτους μπορεί να είναι καθοριστικός στην ανάπτυξη της βιομηχανίας. Τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα έχει διαπιστωθεί ότι δύο στοιχεία έχουν πολύ μεγάλη σημασία.

Πρώτο οι άυλες (intangible) επενδύσεις που αντιπροσωπεύουν τις ικανότητες της επιχείρησης και την τεχνογνωσία που δεν είναι ενσωματωμένη στο φυσικό της κεφάλαιο, τις γνώσεις και την εμπειρία των εργαζομένων σε όλα τα επίπεδα της επιχείρησης.

Δεύτερο η διεθνοποίηση των επιχειρήσεων που παρατηρείται έντονη ιδιαίτερα στους τομείς των διαγωνισμών για προμήθεια κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, τη χρηματοδότηση και της εμπορίας (marketing) προϊόντων.

Η ανταπόκριση των επιχειρήσεων στις νέες αυτές προκλήσεις, ιδιαίτερα των μικρομεσαίων, είναι πολύ δύσκολη χωρίς την κρατική βοήθεια. Η έλλειψη προβλεπτικότητας, η αδυναμία πλήρους γνώσεως των διεθνών συνθηκών και των εφαρμοχών των νέων τεχνολογιών, η κατάλληλη εκπαίδευση προσωπικού που απαιτούν οι νέες τεχνολογίες, οι δαπάνες για έρευνα, ανάπτυξη και διάθεση νέων προϊόντων καθιστούν το ρόλο του κράτους ιδιαίτερα κρίσιμο. Από τα βασικά

μέτρα που παίρνουν οι περισσότερες χώρες μπορούμε να ξεχωρίσουμε δύο κατηγορίες:

Φορολογικά που αφορούν απαλλαγές και κίνητρα για επενδύσεις εκσυγχρονισμού, για δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης, βελτίωσης ποιότητας κλπ. Πολλοί όμως θεωρούν ότι φορολογικά κίνητρα και απαλλαγές χαρακτηρίζονται από σχετική αδιαφάνεια και βοηθούν κυρίως τις λειτουργούσες επιχειρήσεις, ενώ δεν βοηθούν τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Γι αυτό πολλές χώρες έχουν πάρει σειρά άλλων μέτρων, μη φορολογικών, που ίσως έχουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Διαρθρωτικής αλλαγής που αφορούν κυρίως τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και περιλαμβάνουν δημιουργία δικτύων για διάδοση των νέων τεχνολογιών, γραφεία για παροχή υπηρεσιών συμβούλων και τεχνικής βοήθειας, προγράμματα εκπαίδευσης στελεχών και εργαζομένων, γραφεία για πληροφόρηση των επιχειρήσεων για εξωχωρικές δυνατότητες, βοήθεια για πρόσβαση στις χρηματοδοτικές αγορές, προώθηση της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων σε διεθνές επίπεδο κλπ.

Είναι απαραίτητο να τονιστεί ότι οι προσπάθειες αυτές για αύξηση των επενδύσεων πρέπει να παίρνουν υπόψη και τις μεγάλες ανάγκες της χώρας μας για εξοικονόμηση ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος. Τα θεαματικά αποτελέσματα άλλων χωρών στην εξοικονόμηση ενέργειας και η συστηματική προσπάθεια για τη προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος δείχνουν ότι η

οικονομική ανάπτυξη είναι απόλυτα συμβατή με τους στόχους αυτούς.

Χρειάζεται πέρα από την κρατική παρέμβαση και αυτόνομη προσπάθεια των Μ.Μ.Ε. Οι ανάγκες εκσυγχρονισμού, ανταγωνιστικότητας επιβάλλουν διαρκή γνώση των οικονομικών εξελίξεων και προοπτικών, δυνατότητες διαρθρωτικών αλλαγών, την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων παραγωγής και επιχειρησιακού management, την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών, τη διαρκή εκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού, την ενσωμάτωση τεχνολογίας σε όλα τα επίπεδα παραγωγής και εμπορίας, τις δυνατότητες έρευνας, την πρόσβαση σε νέες αγορές, τη συμμετοχή σε ευρύτερα δίκτυα διανομής.

Οι αναγκαιότητες αυτές καθιστούν τη σύμπτυξη δυνάμεων μεταξύ των Μ.Μ.Ε. και τη συνεργασία τους με μεγαλύτερες, περισσότερο αναπτυγμένες επιχειρήσεις -ιδιαίτερα της αλλοδαπής- καθοριστικό μοχλό προσαρμογής και εκσυγχρονισμού.

Ιδιαίτερα στην ελληνική πραγματικότητα όπου οι ρυθμοί αυτοδύναμης προσαρμογής δύσκολα μπορούν να ακολουθήσουν την ταχύτητα των εξελίξεων, η αναζήτηση μορφών συνεργασίας από τις πλέον χαλαρές έως τις συγχωνεύσεις μπορούν να μεταχρίσουν σωρευτικά εκείνα τα στοιχεία που θα δώσουν νέες δυναμικές ανάπτυξης.

Γι' αυτό στην στρατηγική των επιχειρήσεων πρέπει αυτή η προοπτική να ιεραρχηθεί στις προτεραιότητές τους. Συγχρόνως οι όποιες συνεργασίες δεν πρέπει να περιορίζονται στο κριτήριο της λογιστικής ωφέλειας, αλλά να επιδιώκουν να ενσωματώνουν όλες

αυτές τις ροές που συμβάλλουν στην προσαρμογή και τον εκσυγχρονισμό.

Το επίπεδο διαβίωσης και απασχόλησης στην Ελλάδα θα εξαρτηθεί από την ικανότητα οι Μ.Μ.Ε. να αντιμετωπίσουν με επιτυχία το διεθνή ανταγωνισμό. Αυτό με τη σειρά του συνεπάγεται οι Μ.Μ.Ε. να μπορέσουν να αναπτυχθούν τεχνολογικά, να σημειώσουν μεγάλη αύξηση της παραγωγικότητας, να πραγματοποιήσουν ικανοποιητικές επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και ιδιαίτερα να προωθήσουν συνεργασίες και συνενώσεις. Άλλη στρατηγική επιβίωσης δεν υπάρχει. Το κράτος πρέπει να συμβάλλει σ'αυτή την προσπάθεια.

Από τις ίδιες θα κριθούν όμως και οι προοπτικές εξέλιξης ή περιθωριοποίησής τους. Στην αποφασιστικότητά τους και στην ικανότητα υιοθέτησης νέων αντιλήψεων επιχειρηματικής στρατηγικής επαφίεται το αύριο.

Πιστεύω ότι μπορούν να πετύχουν.